

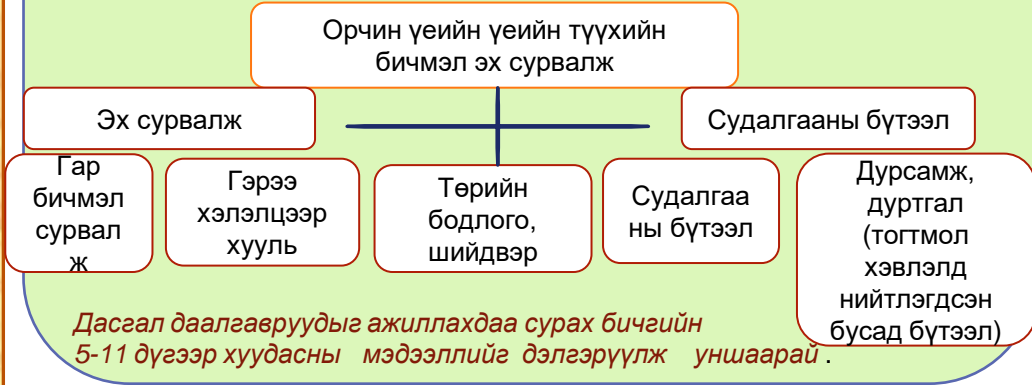
Бүлэг сэдэв.....
 Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
 Дууссан..... он.....сар.....өдөр...цаг

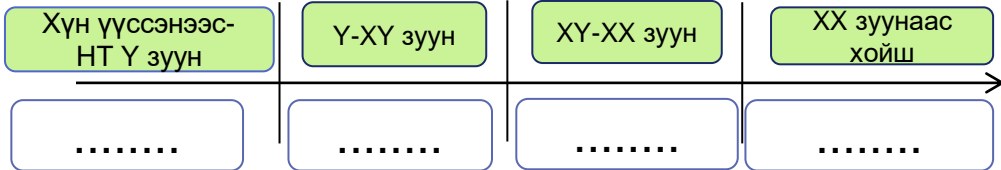
БҮЛЭГ I: ТҮҮХИЙГ ОЙЛГОХ НЬ

Орчин үеийн Монголын түүх 1911 оноос эхэлнэ. Энэ үеийн түүхийг 1911-1924, 1924-1990, 1990 оноос эдүгээ хүртэл хэмээн 3 үед хуваан авч үзнэ. Энэ үеийн түүхийг судлахдаа бичмэл эх сурвалжид тулгуурлан судлах бөгөөд дараах байдлаар ангилдаг.

9.1a

Он тооллын шугамны мэдээллийг сайтар ажиглаад түүхийн үечлэлийг нөхөж бичээрэй.

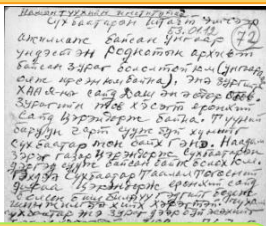

9.1б

Орчин үеийн түүхэнд холдбогдох бичгийн эх сурвалжийг зөв ангилаарай.

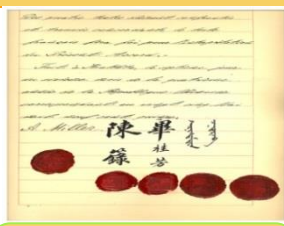
Орчин үеийн түүхэнд холдбогдох бичгийн эх сурвалж

1.....

МАХН-ын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга Ю.Цэдэнбалын гар бичмэлээс..

2.....

1915-Хиагтын 3 улсын гэрээ

3.....

1924 оны Анхдугаар Үндсэн хууль

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан.....он.....сар.....өдөр...цаг

9.2a

Дараах үгийн утгыг тайлбарлан бичээрэй.

а. Түүхийн эх сурвалж-

.....
.....

б. Түүхийн сургамж-

.....
.....

9.2б

Адилтгах замаар асуултын тэмдгийн оронд тохирох
ойлголтыг доорх өгөгдлөөс олж бичээрэй.

.?...гэрээ, хэлэлцээр, хууль дурсамж, дуртгал- судалгааны бүтээл
А. Эх сурвалж В.Судалгааны бүтээл С. Тогтмол хэвлэл D. Баримтын
эхмтгэл

9.2в

Түүхэн зүтгэлтэн болон түүхэн үйл явдлыг он цагтай
нь зөв харгалзуулан холбоорой.

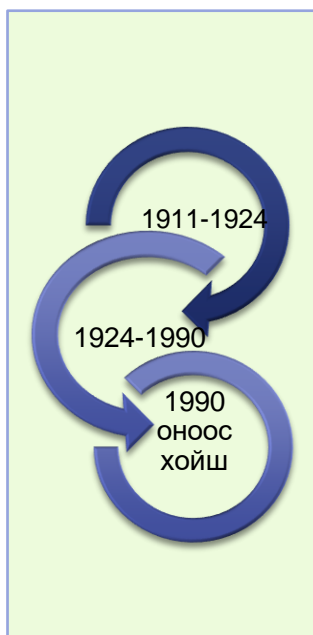
1

2

3

4

Монгол улс
НҮБ—д элсэн
оров.

5

Анхны ардчилсан
Үндсэн хуулийг
батлав.

6

Баруунтны
бодлого
амжилттай
хэрэгжиж байв.

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан.....он.....сар.....өдөр...цаг

9.2г

Баримтыг дараах асуултын дагуу шинжлээрэй.

Суурь боловсролын сургалтын цөм хөтөлбөрийн зорилго нь сурагч бүрийг сурах арга барил, амьдрах ухаан, шинжлэх ухааны суурь мэдлэг, чадвар, бие даан бүтээлчээр суралцах чадвар эзэмших, үндэсний хэл, түүх, соёлоо дээдлэн хөгжүүлэх, ардчилсан, хүмүүнлэг үзэлтэй иргэн төлөвших боломж олгоход оршино.

Эх сурвалж: Монгол улсын “Суурь боловсролын сургалтын цөм хөтөлбөрөөс авав, 2015 оны 7-р сар

Байгалийн ухааны хичээлийг үзэж судлахад, Бүтээх арга нь ... хамгийн үр дүнтэй арга... Энэ арга нь шинжлэх ухааны болон байгалийн ухааны холбогдох хуулийг өөрийн биеэр мэдэрч судалж мэдэх... Судлагдахууны агуулга болон өдөр тутмын амьдрал болон нийгмийн амьдралын уялдаа холбоог илрүүлэх, мэдлэгээ ашиглаж сурахад хамгийн үр дүнтэй арга юм.

Эх сурвалж: Япон улсын “Дунд сургуулийн Байгалийн ухааны сургалтын хөтөлбөрийн зөвлөмжөөс (3-р бүлгийн 1-ээс) төвлон авав, Хэйсэй 20 оны 9-р сар

Асуултууд:

1. Баримтууд ямар эх сурвалжид хамаарах вэ?

.....

2. Баримт бүрийн агуулгыг тодорхойлоорой.

.....

3. Ямар улсуудын аль салбарт хамаарах мэдээллийг өгч байна вэ?

.....

9.3а

Орчин үеийн түүхийг судалснаар ямар сургамж авч болох вэ?

Өөрийн үзэл бодлын үүднээс тайлбарлан бичээрэй.

.....
.....
.....

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан.....он.....сар.....өдөр...цаг

ӨӨРИЙГӨӨ ҮНЭЛЭЭРЭЙ.

Маш сайн хийсэн дасгал, даалгаврууд

Эргэлзсэн дасгал, даалгаврууд

Тусламж хэрэгтэй дасгал, даалгаврууд

БАГШИЙН ТЭМДЭГЛЭЛ, ЗӨВЛӨМЖ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан.....он.....сар.....өдөр...цаг

БҮЛЭГ II : МОНГОЛ ТӨРИЙН СЭРГЭН МАНДАЛТ БА ДЭЛХИЙ ДАХИН (1911-1924)

1911 оны Үндэсний хувьсгал Монголчуудад тусгаар тогтнол, үндэсний бахархлыг эргүүлэн авчирсан юм. 200-аад жил бусдын эрхшээлд байсан Монголчууд ХХ эхээр Манжийн эрхшээлээс гарч, үндэсний тусгаар тогтнол, төр улсаа сэргээж, Монгол улсын эзэн хаанаар бурхны шашны тэргүүн Богдыг өргөмжлсөн билээ. 1911 оны үндэсний хувьсгал нь Монгол төрийн гал голомтыг сэргээж, Монгол үндэстэн цаашид оршин байх үндсийг тавьж, үндэсний уламжлал, зан заншил, соёлыг бадраах үндэс болсон юм.

Дасгал даалгаврыг ажиллахдаа сурах бичгийн 15-22 дугаар хуудасны мэдээллийг дэлгэрүүлж уншаарай.

9.1a

Түүхэн үйл явдлыг он дарааллаар нь дугаарлаарай.

Япон, Оросын
нууц гэрээ
байгуулагдав.

Улиастайд
Манжийн эсрэг
Монгол
цэргийн
бослого гарав.

4 аймгийн ван,
хан, ноёдын
зөвлөгөөн Их
хүрээнээ
болов

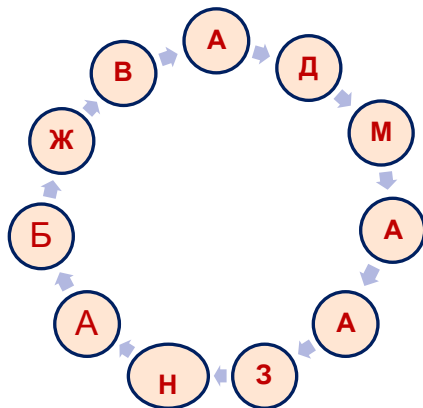
Оросууд
консулын
газраа
Хүрээнд
нээв.

9.2a

а. Үсгийг холбож түүхэн зүтгэлтний нэрийг бүтээгээрэй.

б. Тухайн түүхэн зүтгэлтний товч намтрыг бичээрэй.

a.

b.

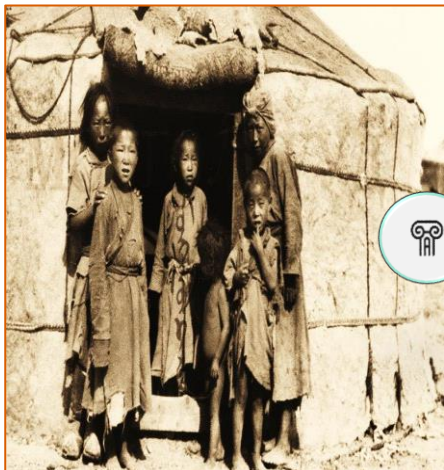
Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан.....он.....сар.....өдөр...цаг

9.26

Зургийг ажиглаад эх сурвалжийн мэдээг уншаад дараах асуултын дагуу шинжлээрэй.

“...Манай хошуунд өлсгөлөн болж, ардууд айл залгаа хошуудад сарнин тарж, зарим нь Хөлөн, Буйрын газраас загас түрээсээр агнах, орос ах нараас загас гуйн идэж амьдарч буйн гадна одоо сураг чимээгүй 300-500-аад өрх, нэг мянга илүү амыг хурааж олж аваагүй,одоогийн харъяат аймгийн доторх элдэв ногдлын албыг хэрхэвч залгуулан үл чадах учрыг гарган өргөн мэдүүлсүгэй.”

! Сэцэн хан аймгийн Сүжигт ван Доржпаламын хошууны нэг бичээс... !

Асуулт:

а. XX зууны эхэн үеийн Монголчуудын ахуй амьдралыг дүрслэн бичээрэй.

.....
.....
.....

б. Сэцэн хан аймгийг газар зүйн зурагт зааж тэмдэглээрэй.

.....
.....

9.2в

1915 оны Хятад, Орос, Монгол гурван улсын Хиагтын гэрээгээр Орос, Хятад хоёр хуйвалдан Монголын хил хязгаарыг Халх дөрвөн аймаг, Ховдын хязгаарын нутгаар хязгаарлав. Уг үйл явдал нь Олноо өргөгдсөний хэддүгээр он бэ? Тооцоолол хийж бодоорой.

.....
.....
.....

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан..... он.....сар.....өдөр...цаг

9.2г

Газар зүйн зургийг ажиглаад дараах асуултад хариулаарай.

a. А зураг ямар үйл явдлыг илэрхийлж байна вэ?

b. Түшээт хан аймгийг Б зурагт тэмдэглээрэй.

9.2д

Мэдээллийг уншаад цэгийн оронд тохирох ойлголтыг нөхөж бичээд гол зорилго, үйл ажиллагааг тодорхойлоорой.

1911 оны зунзарлигаар дөрвөн аймгийн хан, ван, ноёдын зөвлөгөөннд болов. Түүнд Хамба номунхан Пунцаг, гүн Содномдорж, да лам, Чин ван, Сайн ноён хан Дархан ван Пунцагцэрэн, Түшээт хан Чагдаржав, гүн Хайсан нар оролцжээ. Тэд Монголыныг хэрхэн сэргээх тухай хэлэлцсэн байна. Улмаар

.....буюу түр засгийн газрыг нууцаар байгуулжээ.

Нөхөх үг: Цэрэнчимэд, Ханддорж, Намнансүрэн, БогдЖавзандамба хутагт, халхын хүрээний газрын бүгд хэргийг түр ерөнхийлөн захиран шийтгэх газар, тусгаар тогтнол, Их Хүрээ
Түр засгийн газрын зорилго юу байсан бэ? Хариулж бичээрэй.

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан..... он.....сар.....өдөр...цаг

9.2e

Аргын тооллын 1911 оны 12 дугаар сарын 1, 4, 29-ний өдрүүдэд болсон түүхэн үйл явдлыг тэмдэглээрэй.

Ня	Да	Мя	Лх а	П ү	Ба	Бя
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	1 4	15	16
17	18	19	20	2 1	22	23
24	25	26	27	2 8	29	30
31						

.....
.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....
.....

9.2ё

Сурвалжийн мэдээг уншаад дараах асуултын дагуу шинжлээрэй.

ЦАХИЛГААН МЭДЭЭ

Дундад Иргэн Улсын их ерөнхийлөгч Юан Ши Кайгаас	Монгол Улсын эзэн хаан Богд Жавзандамбаас
“Монгол газар хэдий уудам боловч хүний тоо даанч цөөн”, “Олон монголчууд хятад лугаа зах нийлэн сууж харилцан түшилцвээс харин улс төр дор тустай бөгөөд нийлэлцвээс хоёр этгээдэд ашиг буй. Салалцваас хоёр этгээдэд хохирол буй” гэх зэргээр сургаж, Богд хааныг «хэрхэвч бээр бүү гажуу үгс дор баширлагдан, Гадаад Монголд мохош үгүй гэмшлийг хоцроотугай»	“Ноднин өвөл Гадаад Монгол дан гагц цагийн байдал маш түгшүүртэй учир гагцаар тогтнохыг зарлан ухуулаад Жавзандамба лам намайг бүгдээр өргөмжлөн Монгол Улсын хаан эзэн болгох тухай дор хүчлэн маргавчаар болсон үгүй... Гадаад Монгол энэ удаа журмыг үүсгэсэн нь язгуураас үндсээ батлан шашнаа баталж харьяат газраа бүрэн бүтэн болгон батлахын санаа болой. Ер өөр горилох зүйл бүхий нь бус. Үнэхээрийн харгис засаг дор зовж зүдэрсний учир болой” ... “Байцаавал нэг. Ин улс (Англи улс) Мэй улс (АНУ)-ыг дагуулан нэгэн хааны захиргааны хүн болжээ. Хойно Мэй улсын хүн дангаараа тусгаар улс болж, харилцан гэрээ бичиг байгуулж, эдүгээ хүртэл тасраагүй тус тусдаа улс болсонд харшлалтай болсонгүй”

- Түүхэн үйл явдлын хамрах цаг хугацааг тодорхойлно уу?
.....
- Энэхүү цахилгаан мэдээний гол агуулга
.....
- Юан Ши Кайгийн баримталж байсан бодлогыг тайлбарлаарай.
.....
- Богд Жавзандамба хааны баримталж байсан бодлогыг тодорхойлж өөрийн байр сууринаас тайлбарлаарай.
.....

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан.....он.....сар.....өдөр...цаг

9.2ж

а.1911оны Монголын үндэсний хувьсгалын түүхэн зүтгэлтнүүдийг нэрлээрэй
б. Ямар яамны сайдаар ажиллаж байсан бэ? Хариулж бичээрэй.

1..... 2..... 3..... 4..... 5..... 6.....

9.2з

Дараах асуултын дагуу ажиллаарай.

а. Хүснэгтийг нөхөөрэй.

б. Богдын засгийн газрын хамгийн түрүүнд авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний талаар юу мэдсэн бэ?

.....
.....
.....

с. Яагаад эдгээр арга хэмжээг нэн түрүүнд хэрэгжүүлсэн талаар эргэцүүлж бодоод тайлбарлаарай.

.....
.....
.....
.....

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

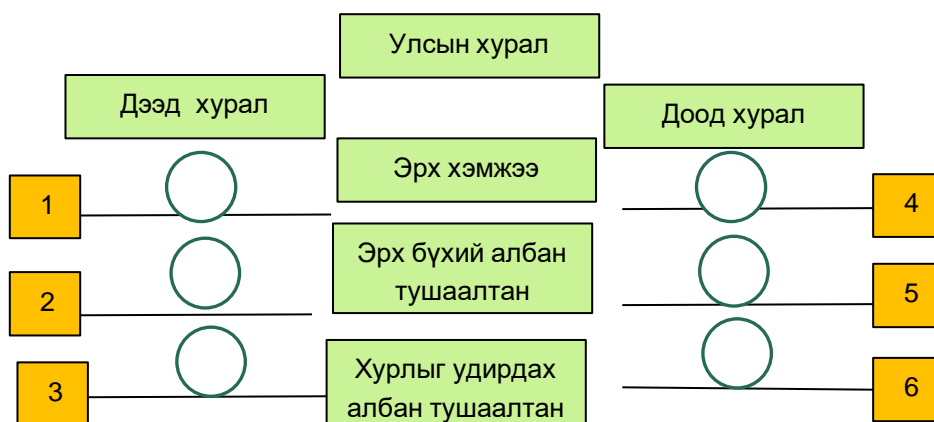
Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан.....он.....сар.....өдөр...цаг

9.16

Богд хаан Монгол төрийг сэргээн тогтооходоо дэлхийн хөгжилтэй орнуудын дэвшилтэт туршлагыг тусгахыг хичээж байв. Үүний тод илрэл бол тулгамдсан асуудлаа хэлэлцэж, бодлого боловсруулах, зөвлөх эрхтэй дээд, доод хоёр танхим бүхий Улсын хурлыг Богд хааны зарлигаар 1914 онд байгуулсан.

Улсын дээд, доод хуралд хамаарах ойлголтыг тохируулаарай.

A

Улс төрийн чухал хэрэгт баримтлах бодлого боловсруулан хаанд айлтгах

B

Улсын аливаа хэрэгт тустай санаа сэдэж, зөвлөн хэлэлцээд дээд хуралд оруулах

C

Яамдын тэргүүн, дэд сайд, ван, бэйл, гүн, засгууд..

D

Яамдын дэс түшмэл, эх зохиогч түшмэл, Эрдэнэшанзудбын яам, 4 аймгийн жанжин

F

Ерөнхий сайд

E

Ерөнхий сайдаас томилсон албан тушаалтан

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан.....он.....сар.....өдөр...цаг

9.3а

1911 оны Үндэсний хувьсгалын ач холбогдлыг 2-3 өгүүлбэрээр тайлбарлан бичээрэй.

- 1.....
.....
- 2.....
.....
- 3.....
.....
.....

9.3б

Сурах бичгийн 15 дахь тал: Богд Жавзандамба хутагтыг хаан ширээнд өргөмжлөх төрийн их ёслолын үйл ажиллагааны тухай баримтыг уншаад зураглал хийгээрэй.

Зураглал хийгээрэй.

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан.....он.....сар.....өдөр...цаг

ДЭЛХИЙН I ДАЙНЫ ҮЕИЙН МОНГОЛ УЛС

- 1914 оны 8 сарын 26-нд Орос Монголын хилийн жижиг хот Хиагтад эхэлсэн Хятад, Орос, Монгол гурван этгээдийн хэлэлцээр бүтэн 9 сар үргэлжилжээ.
- 1915 оны Монгол, Орос, Хятад гурван этгээдийн Хиагтын бага хуралд Монгол улс тусгаар улс байх үзлийг илэрхийлж, Монголыг Хятадын эзэн эрх бүхий улс байхыг эсэргүүцэв.
- 1916 онд Орос улстай гэрээ байгуулж монгол залуучуудыг цэргийн эрдэмд сургахаар тохиров.
- 1919 оны 8 сард хятадын цэрэг Монголыг “улааны аюулаас хамгаална” гэсэн шалтгаар Нийслэл Хүрээнд орж ирэв.

HISTORY

9.2и

Дараах даалгаврыг гүйцэтгээрэй

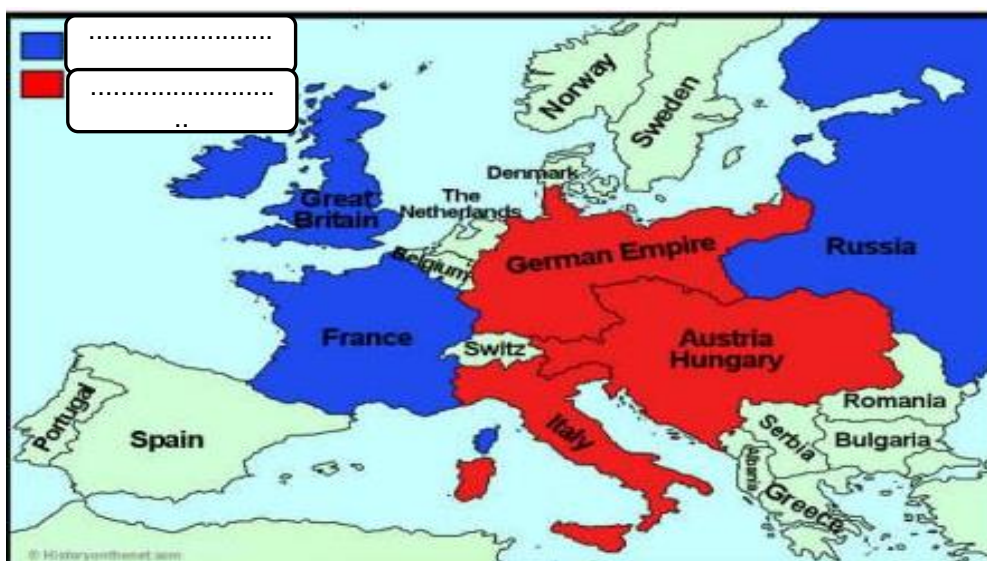
а. 1914 он гэхэд Европ хоёр том хүчинд хуваагдсан байв. Антантын ба Төвийн хүчний орнуудыг нөхөж бичнэ үү?

Антантын эвсэл \холбоотнууд\	Гурвын холбоо буюу төвийн хүчин
a..... b..... c.....	a..... b..... c.....

б. Яагаад улс орнууд хоёр том хүчинд хуваагдсан бэ?

в. Дайнд улс орнууд ямар зорилгоор оролцсон бэ?

г. Газар зүйн зургийг ажиглаад Антантын ба Төвийн хүчний улсуудыг нөхөж бичээрэй.

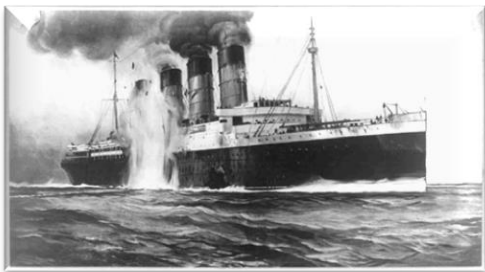
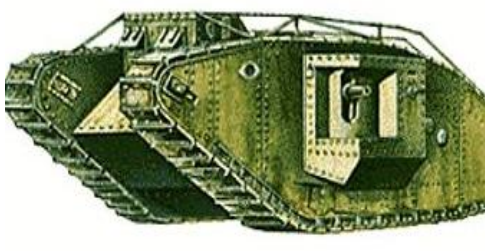

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан.....он.....сар.....өдөр...цаг

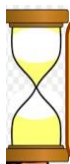
9.1в

Дайныг удирдагч орнууд шинэ зэвсэг нь дайныг шийдвэрлэх хүч болно гэж тооцоолж байсан боловч цэргүүдийг хоморголон устгахаас өөр үр дүнд хүрсэнгүй. Тэгвэл дэлхийн I дайнд хэрэглэсэн зэвсгүүдийг тохирох ойлголттой нь зөв харгалзуулаарай. .

А	Анх Герман, дараа нь оролцогч бүх талууд хэрэглэсэн, хараагүй болгодог, амьсгал боогдуулдаг.	1	
В	Дайралт хийх боломж олгодоггүй, 1-р дайны үед улам боловсронгуй болгосон. Сумаа автоматаар цэнэглэнэ.	2	
С	1916 онд Соммын тулаанд Их Британичууд анх хэрэглэсэн. Бүрэн тоноглогдсон тээврийн хэрэгсэл бөгөөд гинжит дугуйтай тул ямар ч гадаргуу дээр саадгүй явна.	3	
D	1914 онд Германчууд анх хэрэглэсэн. Усан доороос буудах боломжтой.	4	

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан.....он.....сар.....өдөр...цаг

1917 оны 10 сард Орос оронд Октябрийн эргэлт гарч, коммунист нийгэм байгуулах суурь бий болж, дэлхий 2 системд хуваагдах эхлэлийг тавьсан. Октябрийн эргэлтээр тогтсон коммунист дэглэм Монголд 70 жилийн турш нөлөөлсөн.

9.3в

Схемийн дагуу 1917 оны Октябрийн эргэлтийг задлан шинжилж, үзэл бодол байр сууриа илэрхийлээрэй.

Октябрийн эргэлт	Зорилго	
	Шалтгаан	Дотоод
		Гадаад
	Үр дагавар	
	Сургамж	
	Өнөөдөртэй холбогдох байдал	

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан..... он.....сар.....өдөр...цаг

Өөртөө эзэрхэх эрхээ алдсан Монголчууд 1918 оноос зохион байгуулалтад орж эрх чөлөө тусгаар тогтнолынхоо төлөө тэмцэх болов. Тэрхүү тэмцлийн гол зорилго нь тусгаар тогтнолоо сэргээхэд чиглэж байлаа. Бүрэлдэхүүний хувьд ихэс дээдсүүд ба бага албан тушаалтан бүхий бичгийн хүмүүсээс бүрдсэн 2 бүлэг байлаа. 1921 оны 3-7 сард болсон үйл явдлаар хувьсгал эхэлж 7 сарын 11-нд Ардын хувьсгал ялсан билээ.

9.1г

Хүснэгтэд нууц бүлгэмүүдийн нэрийг нөхөж бичээрэй.

Нууц бүлгэмүүд 1918-1919 онд үүсгэн байгуулагдсан.

.....

.....

.....

- С.Данзан
- Ө.Догсом
- Ө.Дэндэв
- М.Дугаржав
- Д.Сүхбаатар

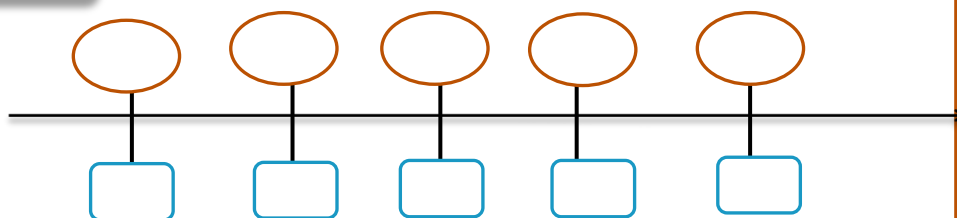
- Д.Бодоо
- Д.Чагдаржав
- Д.Лосол
- Х.Чойбалсан

- Хатанбаатар
- Магсаржав
- Жалханз хутагт
- Дамдинбазар
- Да лам Пунцагдорж
- Гүн Гомбо-Идшин
- Дилав хутагт
- Жамсранжав

9.1д

Үйл явдал ба он цагийг зөв харгалзуулан тохируулаарай.

- A. 1918-1919,
- B. 1921.03.18,
- C. 1921.07.10
- D. 1921.07.11
- E. 1922 он

1. Ардын хувьсгал ялав.
2. Нууц бүлгэмүүд байгуулагдав.
3. Хятад ба цагаантны цэргээс улс орноо чөлөөлөв
4. Хиагтыг чөлөөлөв.
5. Ардын Засгийн газар байгуулагдав.

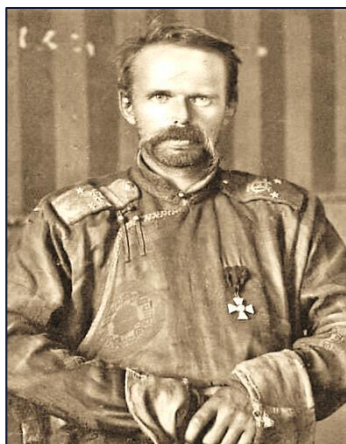
Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан.....он.....сар.....өдөр...цаг

9.3г

Барон Унгерний зорилго, Монголд явуулж байсан үйл ажиллагааг үргэлжлүүлэн бичээд өөрийн зүгээс үнэлэлт дүгнэлт өгөөрэй.

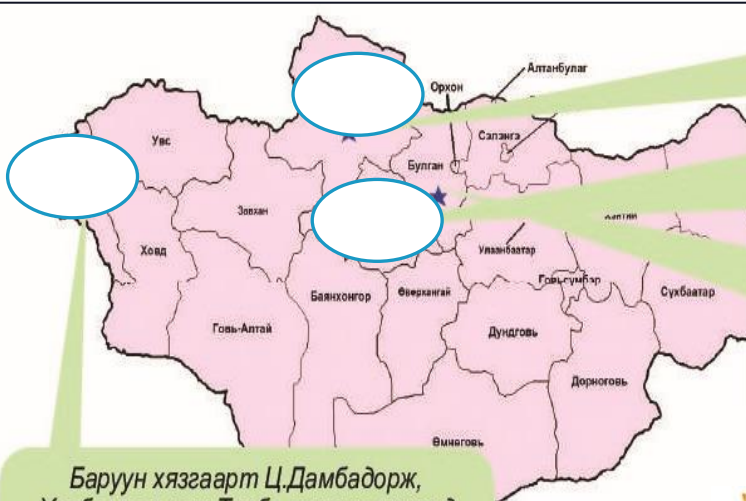

- 1920 оны эхээр Азийн морин дивиз гэх 800-аад хүнтэй морьт цэрэг толгойлсон генерал Барон Унгерн Монголын хойд хилээр орж ирэв.
-
-
-
-

9.2й

Түүхэн үйл явдал болсон газар нутаг одоогийн ямар аймаг болохыг газар зүйн зурагт нэрлэж тэмдэглээрэй.

Монгол орны төв хэсгийн Вангийн хүрээ, Заяын хүрээ, Жалханзын хүрээ, Хөвсгөлийн Тариалан зэрэг газрыг Унгерн, Резухин, Сухарев нарын удирдсан цагаантны цэргээс чөлөөлөв.

Баруун хязгаарт Ц.Дамбадорж, Хасбаатар нар Толбо нуурын орчимд 42 хоног дайсанд бүслэгдсэн. Оросын Хөшөө мод тосгоноос улаан цэрэг ирж чөлөөлсөн байна.

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан.....он.....сар.....өдөр...цаг

9.2к

Өгөгдсөн үгийг 2-3 өгүүлбэрээр тайлбарлан бичээрэй

а. МАН.....
.....

б. Ардын журамт цэрэг
.....
.....

в. Ардын засгийн газар
.....

9.2л

Эх сурвалжийг уншаад дараах асуултын дагуу шинжлээрэй.

“Эрдмээр илүү нь эрхбиш тэргүүлдэг учиртайг ...олон улс ухамсарлан мэдэж, эрдэмд боловсруулахыг засгийн манлай болгожээ. Улс эрдэм мөхөс болбоос ажил үйлдвэр нь бүдүүлэг, эд хөрөнгө ба сүр хүчин буурай. Хэрэв эрдэм дэлгэрсэн болбоос элдэв зүйлийн боловсон арга хэрэглэж эд хөрөнгө зузаан, сүр хүчин их болно.

Эдийн засгийн үндсэн бодлогоос...1923 он

а. Дээрх эх сурвалжаас харахад Монголчууд юунд зорьж байсан бэ?
.....

б. Энэ зорилго хэрэгжиж чадсан болов уу? Өөрийн бодол, таамаглалаа дэвшүүлээрэй.

9.2м

Хүснэгтийн дагуу ажиллаж Ардын засгаас хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ, түүний үр дүнг тодорхойлоорой.

Улс төрийн арга хэмжээ	Эдийн засгийн арга хэмжээ	Нийгмийн арга хэмжээ	Соёл боловсролын арга хэмжээ
.....

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан.....он.....сар.....өдөр...цаг

1923 онд 4 аймаг, 116 хошууг урьдын адил засаг ноёны нэрээр нэрлэхийг зогсоож, томоохон уул, газар усны нэрээр нэрлэх болжээ. Тухайн газар зүйн зургийг сонгож тэмдэглээрэй.

6.2н

9.2о

Сурвалжийн мэдээг уншаад ямар үйл явдал болсон талаар таамаглалаа дэвшүүлээрэй.

“Энэхүү 2 этгээд тус тусын хэрэг учрыг харилцан мэдэлцэхгүй, алин этгээдийг сэмхнээр туршилцан агсаар сая нөхөр ханийг танилцан нийлж баярлалдан, өөр өөрийн үүсгэсэн хэргийг харилцан итгэлцэж, батад нөхөрлөн үүнээс, бидний эдгээр нөхөд өөрсдийн ашиг завшааныг эрмэлзэхгүй, дан ганц харъяат Монголын шашин үндэс ба олон түмэн ардыг гал усны гашуун зовлонгоос гэтэлгэж, амар түвшнийг олгох замыг нээгдүүлэн соёрх хэмээн үг зохион, сүүгээр хадагт бичиж, Хүрээний Улаан сахиусны өмнө өргөж, зул хүж шатаан басхүү энэ тухай хэрэгт бидний бие няцалт буцалтгүйгээр зүтгэсүгэй хэмээн тангаргийг тавьжээ.” 1920.1.5

*МАХН-ын түүхэнд холбогдох бүхий зүйлүүд
.Хэвлэлд бэлтгэсэн Г.Дашням, Ц.Гантулга, На.Сүхбаатар. УБ.2004.*

.....

.....

.....

.....

.....

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан..... он.....сар.....өдөр...цаг

9.2п

Сурвалжийн мэдээг уншаад уг үйл явдал нь түүхэн аль цаг үед холбогдож байгааг 2-3 үндэслэлээр нотлон тайлбарлаарай.

“..... Олноо өргөгдсөний 9-р он: Зуны цаг Хятадын Сюй Шүжан хэмээгч цэргийн сүрээр айлган цочоож, автономитыг устгахыг гуйн.....эх бичгийг өөрсдөө зохион өгч, тамга даруулан аваад засгийн газрыг устган монголчуудыг санааны дураар эзэрхэн дарлаж, ...ван, гүн, лам нар арав илүү хүнийг дараа удаа барин авч..... эрүүдэн шүүх зэргээр маш зовоож, Богд хааныг барин авч, ардын хөрөнгө эд малыг цөлбөн талж авах, энгийн суусан эр эм, хөгшин нялхсыг учир үгүйгээр занчин шархлааж, буудаж алах зэргийн гашуун зовлонг тоолж барахгүйд хүрсэн.”

*Дотоод хэргийн бүгд захиран шийтгээгч яамны бичээс:
Олноо өргөгдсөний 11-р он, Цагаан сарын 18*

9.3д

Эх сурвалжийг уншин ямар утга санааг илэрхийлж байгааг өөрийн үзэл бодлын үүднээс тайлбарлаарай. .

“Улс хэмээгч олон хүн нар нийлж нэгэн газар оршин, өөртөө захирагдаж, бусдын эрхийг үл дагах, дотоод, гадаад их, бага хэргийг цөм өөртөө эзэрхэж, тусгаар тогтносны нэр. Газар оронгүй бөгөөс улс үгүй. Улс мөхвөөс улсын газар орон гэж үгүй болно. Улсын газар орон хэмээгч өөртөө эзэрхэж, өөртөө тогтносон улсын магад нэгэн бэлгэ тэмдэг мөн”

Жамсрангийн Цэвээн., “Улсын эрх”, 1915 он

.....
.....
.....

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан.....он.....сар.....өдөр...цаг

9.3e

1911 оны хувьсгалын түүхэн зүтгэлтнүүдийн аль нэгийг сонгон авч тэмцэл, үйл ажиллагаа, түүхэнд оруулсан хувь нэмэр, эзлэх байр суурийн талаар мэдээлэл цуглуулж хүснэгтийг бөглөөрэй.

Сонгон авсан түүхэн зүтгэлтний нэр
Сонгох болсон үндэслэл
Түүхэнд оруулсан хувь нэмэр, эзлэх байр суурь
Тухайн түүхэн зүтгэлтний үйл ажиллагаанаас өөртөө тусган авах зүйл	

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан.....он.....сар.....өдөр...цаг

ӨӨРИЙГӨӨ ҮНЭЛЭЭРЭЙ.

Маш сайн хийсэн дасгал, даалгаврууд

Эргэлзсэн дасгал, даалгаврууд

Тусламж хэрэгтэй дасгал, даалгаврууд

БАГШИЙН ТЭМДЭГЛЭЛ, ЗӨВЛӨМЖ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан.....он.....сар.....өдөр...цаг

БҮЛЭГ III: СОЦИАЛИЗМЫН МОНГОЛ УЛС БА ДЭЛХИЙ ДАХИН (1924-1990)

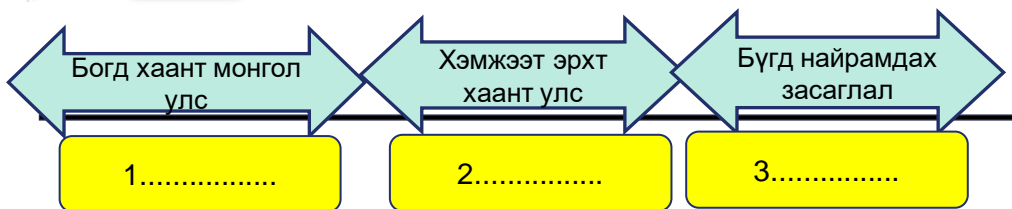
Монгол Ардын намын удирдагч С.Данзан, Д.Бодоо нар Монголд Ардын эрхэт хэмжээт цаазат засаг тогтоох тухай санал нэг байсан ч агуулгын талаар зөрүүтэй байв. С.Данзан тэргүүтэй үндэсний ардчилсан чиг шугамыг баримтлагчид улс орны нийгмийн хөгжлийг аажмаар явуулж, төрийн тэргүүлэх үүргийг нэмэгдүүлэх, олон улстай харилцахыг зорьж байв. Харин зүүний жигүүрийнхэн буюу Коминтерн ба ЗХУ-д шүтэж, нийгмийн амьдралд гүн гүнзгий өөрчлөлт хийж, социалист замаар замнан, намын нөлөөг нэмэгдүүлэхийг эрмэлзэж байв. Монгол улсын анхдугаар их хурлыг зарлан хуралдуулж, 1924 оны 11 дүгээр сарын 26-ны өдөр Үндсэн хуулиа баталж Бүгд Найрамдах засаглалыг тунхаглав.

Сурах бичгийн 54-65 дугаар хуудасны мэдээллийг уншаарай.

9.1a

Оныг нөхөж он тооллын шугамыг гүйцээгээрэй.

9.1б

Анхдугаар үндсэн хуулийг боловсруулахад 2 удаагийн төсөл боловсруулсан байдаг. Тэгвэл аль төслөөр Анхдугаар Үндсэн хуулийг хэзээ баталсан бэ ?

ТӨСӨЛ-1

1921 оны зун- Д.Бодоо, Ж.Цэвээн
1922.5.19- Шүүх яамны сайд
Н.Магсаржав, Ж.Цэвээн, түшмэл
Ч.Бат-очир

ТӨСӨЛ-2

1924.10 сарын 24–ний өдрийн
Ардын засгийн газрын хурлаас
Б.Цэрэндорж, Элбэгдорж
Ринчино,
И.Всевятский, Т.Рыскулов

А. Төсөл-1 Б.Төсөл -2

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан..... он.....сар.....өдөр...цаг

9.1в

Цэгийн оронд тохирох ойлголтыг нөхөж бичээрэй.

Анхдугаар Үндсэн хуулиар Монгол улс гэдэг нэрийггэж өөрчлөн, улсын нийслэлийггэж нэрлэв. Монгол улсад ард түмэнтөрийн тогтолцоо бий болгов хэмээн тунхаглав.

9.2а

Монгол улс хэмжээт эрхт хаант засаглалаас Бүгд найрамдах засаглалд шилжих шийдвэр гаргахад гол нөлөө үзүүлсэн улс нь ямар улс байсан бэ? Сурвалжид үндэслэн тайлбарлаарай.

1921 оны 7 сард Монгол улс тусгаар тогтнолоо сэргээж хэмжээт эрхт хаант засаглалаа тунхагласныг ЗЗОУ хүлээн зөвшөөрөхгүй байлаа. Тиймээс ч большевикууд тэр үеэс эхлэн Монголыг Бүгд найрамдах засаглалд шилжүүлэх төлөвлөгөө боловсруулсан боловч түүнийг хүлээн авахад ард түмнийг бэлтгэх нь бүр илүү чухал байсан бас “эзэн хаан нэртэйгээс цаашгүй Богд гэгээнийг нас барах хүртэл” бүгд найрамдах засгийг хойшлуулсан юм гэж ЗХУ-аас Монголд сууж байсан бүрэн эрхт төлөөлөгч 1924 оны Москвад мэдээлсэн байдаг.

Монголын тухай БХК/б/Н-ын баримт бичиг 1920-1952/ I боть 1920-1932. Эмхэтгэгчид С.Дамдинсүрэн, А.С.Железняков ба бусад УБ 2002. Т-149

9.2б

1922 оны МАН-ын Төв хорооны хурал дээр доорх саналыг хэн хэлсэн бэ? Зөв хариултыг сонгоорой.

а. А. Д.Бодоо В. Цэрэндорж С.Данзан Д.А.Амар

Улс орны хөгжлийн чиг шугамыг тодорхойлохдоо “Нэг хоёр хүний боловсорсон, мэдсэн цэцэн хурцаар тогтоод журамлан явахуйяа бэрх. Харин “Бүгдээр найрамдах буюу зөвлөлдөх мэтсийн олон зэрэг дэс байр байх бөгөөд үлгэрлэвээс авирах гишгүүрт нэгээс үүсгэн дэвших ба усанд гүехнээс гүнд орохын адил буй. Үүний зэрэг дэв солигдвоос үл болох буюу..”

б. Эдгээр түүхэн зүтгэлтнүүдийн улс орны хөгжлийн талаар баримталж байсан бодлогын нийтлэг талыг тодорхойлоорой.

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан.....он.....сар.....өдөр...цаг

9.3а

Эх сурвалжийн мэдээг харьцуулан шинжлээрэй

Эх сурвалж 1:

Аливаа хурлын төлөөлөгчдийг сонгох ба төлөөлөгчдөд сонгогдох эрхгүй хүмүүс нь “Урьдын ван, гүн, ба хутагт, хувилгаад, жишээлбэл орон хийдэд үргэлж суух санваартан лам нар”

*БНМАУ-ын Үндсэн хууль, 1924
Дөрөвдүгээр бүлгийн
Гучинтавдугаар зүйл*

Эх сурвалж 2:

Эх сурвалж 2:

Монгол улсад төр нь шашнаа хүндэтгэж, шашин нь төрөө дээдэлнэ.

*Монгол улсын үндсэн хууль,
1992, Нэгдүгээр бүлэг, 9.1*

№	Асуулт	Хариулт
1	Дээрх эх сурвалжуудын гол санаа юу вэ?	
2	Тухайн хуулиудын он цаг нь ямар түүхэн гол явдалтай холбогдож байна вэ?	
3	Үндсэн хууль батлах шалтгаан юу вэ?	
4	Хуулийн заалтуудыг агуулгаар нь эргэцүүлээрэй. - Ямар ялгаа байна вэ? - Яагаад ялгаатай байгаа юм бол?	
5	1924 ба 1992 оны Үндсэн хуулиудын талаар өөрийн үзэл бодлыг илэрхийлээрэй.	

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан.....он.....сар.....өдөр...цаг

ӨӨРИЙГӨӨ ҮНЭЛЭЭРЭЙ.

Маш сайн хийсэн дасгал, даалгаврууд

Эргэлзсэн дасгал, даалгаврууд

Тусламж хэрэгтэй дасгал, даалгаврууд

БАГШИЙН ТЭМДЭГЛЭЛ, ЗӨВЛӨМЖ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан..... он.....сар.....өдөр...цаг

Суурь боловсролын Түүхийн сурлагын хоцрогдлыг нөхөх, арилгах
“Бие даан ажиллах дэвтэр”-ийн сурагчдад өгөх зөвлөмж

Бие даан ажиллах дэвтрийн дасгал, даалгаврын түвшин,
тэмдэглэгээ:

Тэмдэглэгээ	Тайлбар
9.2a	9 - Анги 1 – I түвшний даалгавар (улаан өнгө) 2 – II түвшний даалгавар (шар өнгө) 3 – III түвшний даалгавар (ногоон өнгө) а – Даалгаврын дугаар (Жишээ: а-1, б-2, в-3 гэх мэт)
9.2a	
9.3a	

Суралцахуйн зураглалтай ажиллах алхам:

I алхам	Багшийн зөвлөсөн дасгал, даалгавруудаас эхлэн ажиллаарай.
II алхам	Өөрийн хийж чаддаг болсон дасгал, даалгавруудыг тохирох түвшний өнгөөр будаарай.
III алхам	Тухайн бүлгийн дасгал, даалагаврыг гүйцэтгэж эхэлсэн болон дуусгасан хугацааг заавал тэмдэглээрэй.
IV алхам	Багшаараа үнэлүүлж, өгсөн зөвлөмжийн дагуу сайжруулаарай.
V алхам	Багшаараа үнэлүүлж, өгсөн зөвлөмжийн дагуу сайжруулаарай.

Бүлэг сэдэв.....
Сурагчийн овог нэр.....

Эхэлсэн.....он.....сар.....өдөр...цаг
Дууссан..... он.....сар.....өдөр...цаг

Суралцахуйн зураглал

Бүлэг	I. Түүхийг ойлгох нь										II. Монгол төрийн сэргэн мандаг ба дэлхий дахин (1911-1924)										Социализмын үеийн Монгол улс ба дэлхий дахин (1924-1990)									
Түвшин	I	II	III								I	II	III				I	II	III				I	II	III					
Дасгал	9.1a	9.1b	9.2a	9.2b	9.2c	9.3a	9.1a	9.1b	9.1c	9.2a	9.2b	9.2c	9.3a	9.1a	9.1b	9.1c	9.2a	9.2b	9.2c	9.3a	9.1a	9.1b	9.1c	9.2a	9.2b	9.3a				
Эхэлсэн																														
Дууссан																														
Өөрийн үнэлгээ																														
Балшийн үнэлгээ																														

Бүлэг	I. Монгол улс ба дэлхийн шинэ үеийн түүхийг хэрхэн судлах вэ?										II. Монголын эзэнт гүрний дараах Монгол (XV-XVIII зууны дунд үе)										III. XV-XVIII зууны дэлхий дахин өрнө, дорнын улсууд											
Түвшин	I	II	III								I	II	III				I	II	III				I	II	III							
Дасгал	8.1a	8.1b	8.1c	8.2a	8.2b	8.2c	8.3a	8.3b	8.1a	8.1b	8.1c	8.2a	8.2b	8.2c	8.3a	8.3b	8.1a	8.1b	8.1c	8.2a	8.2b	8.2c	8.3a	8.3b	8.1a	8.1b	8.1c	8.2a	8.2b	8.2c	8.3a	8.3b
Эхэлсэн																																
Дууссан																																
Өөрийн үнэлгээ																																
Балшийн үнэлгээ																																

Бүлэг	I. Дундад зууны хэрхэн судлах вэ?										II. Чингисийн эрин үеийн өмнөх Монгол										III. Чингисийн эрин үеийн өмнөх дорно дахин											
Түвшин	I	II	III								I	II	III				I	II	III				I	II	III							
Дасгал	7.1a	7.1b	7.1c	7.2a	7.2b	7.2c	7.3a	7.3b	7.1a	7.1b	7.1c	7.2a	7.2b	7.2c	7.3a	7.3b	7.1a	7.1b	7.1c	7.2a	7.2b	7.2c	7.3a	7.3b	7.1a	7.1b	7.1c	7.2a	7.2b	7.2c	7.3a	7.3b
Эхэлсэн																																
Дууссан																																
Өөрийн үнэлгээ																																
Балшийн үнэлгээ																																

Бүлэг	I. Түүхийг хэрхэн судлах вэ?										II. Өвөг түүхийн үе										III. Эртний иргэншил											
Түвшин	I	II	III								I	II	III				I	II	III				I	II	III							
Дасгал	6.1a	6.1b	6.1c	6.2a	6.2b	6.2c	6.3a	6.3b	6.1a	6.1b	6.1c	6.2a	6.2b	6.2c	6.3a	6.3b	6.1a	6.1b	6.1c	6.2a	6.2b	6.2c	6.3a	6.3b	6.1a	6.1b	6.1c	6.2a	6.2b	6.2c	6.3a	6.3b
Эхэлсэн																																
Дууссан																																
Өөрийн үнэлгээ																																
Балшийн үнэлгээ																																